

บทที่ 4

โรกระบบทางเดินอาหาร

1. คลื่นไส้และอาเจียน	43
2. ท้องเดิน	45
3. มะเร็งของหลอดอาหาร	47
4. PEPTIC ULCER	48
5. มะเร็งกระเพาะอาหาร	50
6. ไส้ติ่งอักเสบ	51
7. มะเร็งลำไส้ใหญ่	52
8. ริดสีดวงทวาร	53
9. ตับอักเสบจากไวรัส เอ	54
10. ตับอักเสบ บี	55
11. ตับอักเสบไม่ใช่อัลไซม์	57
12. ตับอ่อนอักเสบ	58

โรกระบบทางเดินอาหาร

คลื่นไส้และอาเจียน

ทั้งสองอย่างนี้ เป็นอาการที่เกิดได้อยู่เสมอ ๆ และอาจมีอาการอย่างอื่นร่วมด้วย โดยมีศูนย์ควบคุมการอาเจียนอยู่ที่ก้านสมอง การกระตุ้นศูนย์นี้มาได้จากหลายแห่ง คือ ภาวะอาหารและลำไส้ เนื้อสมองและส่วนหูชั้นใน

สาเหตุ

1. ความผิดปกติในทางเดินอาหาร เช่น การระคายเคืองต่อภาวะอาหาร การอักเสบ การอุดตัน
  2. การผิดปกติทางตับ เช่น ตับอักเสบ
  3. การติดเชื้อทั่วไป เช่น ไข้เลือดออก โรคอื่น ๆ ที่ทำให้มีไข้ จะทำให้อาเจียนได้ โดยเฉพาะในเด็ก
  4. โรคของสมอง เช่น เลือดออกในสมอง เนื้องอกในสมอง ไมเกรน สมองอักเสบ
  5. โรคของหูชั้นใน เช่น เมารถ เมารถเรือ การติดเชื้อของหูชั้นใน เป็นต้น
  6. โรคของต่อมไร้ท่อ เช่น เบาหวานที่มีภาวะกรด คนตั้งครรภ์ ต่อมหมวกไตเสื่อม
- หน้าที่ เป็นต้น
7. โรคของไต เช่น การติดเชื้อของไต ไตวาย น้
  8. โรคของหัวใจ เช่น หัวใจขาดเลือด หัวใจวาย
  9. ยา มียาหลายชนิดที่ทำให้อาเจียนได้ เช่น มอร์ฟีน โคเคน อีเทอร์ ยารักษามะเร็ง
  10. จิตใจ เช่น พวกกังวล กลัวเจ็บปวด และโรคจิต

ผลของการอาเจียน

1. ทำให้ร่างกายขาดน้ำและแร่ธาตุ
2. อาจสำลักเข้าปอด ทำให้ปอดบวมได้
3. เยื่อเมือกกระเพาะอาหารฉีกขาด
4. หลอดอาหารฉีกขาดและแตกได้

การรักษา

1. การให้สารน้ำทดแทน ถ้าพบว่าผู้ป่วยขาดน้ำและเกลือแร่ เราต้องให้ทดแทนส่วนใหญ่จะให้ทางเส้นเลือดดำ โดยจะงดอาหารและน้ำทางปากชั่วคราว และเมื่ออาการดีขึ้น

แล้ว เราเริ่มให้อาหารแห้งๆ ก่อน เช่น ขนมปังกรอบ ให้แต่น้อยก่อน ต่อไปจะเริ่มให้เครื่อง
ดื่ม อาจเป็นน้ำชาหรือน้ำขวดก็ได้

2. การให้ยา เช่น

- Dramamine ครั้งละ 1 เม็ด หรือนิดเขากลิ้ม ได้ผลดีในพวกที่เมาเรือ
แต่จะง่วงมาก

- Stemetil ครั้งละ 1 เม็ด ก็ได้ผลดี

- Plasil ออกฤทธิ์โดยทำให้กระเพาะอาหารบีบตัวไปด้านล่าง ทำให้ไม่อาเจียน
แต่อาจมีอาการชักเกร็งของกล้ามเนื้อได้ ใช้ครั้งละ 1 เม็ด หรือนิดเขากลิ้มเนื้อเข้าเส้น

ท้องเดิน

ความหมาย ท้องเดินหมายถึง การถ่ายอุจจาระบ่อยขึ้นรวมทั้งสภาพอุจจาระที่เป็นน้ำหรือเหลวซึ่งผิดไปจากปกติที่คนส่วนมากเป็นอยู่

สาเหตุ

1. การติดเชื้อ
  - ไวรัส คือ Rotavirus Enterovirus
  - แบคทีเรีย เช่น บิด salmonella, อหิวาตกโรค
  - ปรสิต เช่น บิดมีตัว, giardia lamblia
2. ส่วนประกอบของอาหาร เช่น บางคนกินนมแล้วท้องเดิน เนื่องจากย่อย lactose ในนมไม่ได้ บางคนอาจกินผลไม้มากเกินไป ก็ทำให้ท้องเดินได้
3. โรคของไทรอยด์ คือ กอหอยพอกเป็นพิษ จะมีอาการท้องเดินได้
4. การขาดอาหาร คือ Marasmus, Kwashiorkor
5. ยา เช่น กินยาถ่าย หรือกินยาปฏิชีวนะบางอย่าง อาจทำให้ท้องเดินได้
6. จิตใจ การที่มีความตึงเครียดทางจิตใจ เช่น ก่อนสอบไล่ อาจทำให้บางคนท้องเดินได้ เป็นต้น

การวินิจฉัยโรค

การวินิจฉัยว่าท้องเดินไม่ใช่อะไร แต่การหาสาเหตุไม่ใช่เรื่องง่าย

1. นำอุจจาระมาตรวจด้วยกล้องจุลทรรศน์ อาจพบปรสิตที่เป็นต้นเหตุได้ ถ้าพบเม็ดเลือดขาวมากแสดงว่าน่าจะมีการติดเชื้อ
2. การเพาะเชื้อ ถ้าสงสัยว่าเป็นแบคทีเรีย เราจะส่งเพาะเชื้อ จะรู้แบคทีเรียที่เป็นต้นเหตุ
3. การส่องกล้อง เราใช้กล้องส่องดูสภาพภายในลำไส้ใหญ่ อาจบอกสาเหตุได้ เช่น บิดมีตัว

การรักษา

1. การแก้ไขเรื่องน้ำและเกลือแร่ ถ้าอาการไม่มาก อาจให้ผงเกลือแร่สำเร็จรูป ละลายน้ำกินทดแทน แต่ถ้าอาการมากหรืออาเจียน เราจำเป็นต้องให้เข้าเส้นเลือดดำ
2. ถ้าอาการท้องเดินเป็นมาก เราจะงดอาหารประมาณ 24 ชั่วโมง เพื่อให้ลำไส้ได้พัก เมื่ออาการเริ่มดีขึ้นจึงให้อาหารได้ โดยนิยมให้อาหารที่สุกแล้ว ไม่ควรรีให้นมหรือผลไม้
3. ยา มียาหลายอย่างที่ทำให้ท้องเดินหยุดได้ เช่น

- M. Bismuth et soda กินครั้งละ 1 ช้อนโต๊ะ ทุก 4 ชั่วโมงจนกว่าจะหาย
- M. Kaolin et bell กินครั้งละ 1 ช้อนโต๊ะ ทุก 4 ชั่วโมงจนกว่าจะหาย
- Loperamide กินครั้งละ 1-2 เม็ด ถ้ายังมีการถ่ายอุจจาระอีก ก็ให้ซ้ำได้ครั้งละ

1 เม็ด

4. การรักษาจำเพาะ ถ้าเราทราบสาเหตุ ก็แก้สาเหตุนั้นด้วย เช่น รักษาโรคคอตีบ
พอกเป็นพิษ ให้ยารักษาบิดมีตัว เป็นต้น

มะเร็งของหลอดอาหาร

มักเป็นในคนอายุ 50 ปีขึ้นไป เกิดจากการแบ่งตัวอย่างผิดปกติของเยื่อหลอดอาหาร คนสูบบุหรี่เป็นมากกว่าคนไม่สูบบุหรี่

อาการ

อาการเริ่มแรกคือ การกลืนอาหารลำบาก โดยเริ่มจากการกลืนของแข็งก่อน ต่อไปจะรุนแรงขึ้น แม้แต่น้ำก็กลืนไม่ได้ บางรายอาจมีเจ็บหน้าอกหรือเจ็บกลางหลัง

การวินิจฉัยโรค

1. จากประวัติและอาการดังกล่าว
2. การตรวจทางรังสี การฉายภาพรังสีธรรมดา จะมองไม่เห็นหลอดอาหาร เราต้องให้ผู้ป่วยกลืน Barium แล้วถ่ายภาพขณะกลืน จึงจะสามารถมองเห็นก้อนมะเร็งได้
3. การตรวจชิ้นเนื้อ ใช้กล้องส่องเข้าไปในหลอดอาหาร แล้วตัดชิ้นเนื้อเล็กๆ ออกมาพิสูจน์ เรียกว่า Biopsy

การรักษา

1. ถ้าก้อนมะเร็งอยู่ต่ำ ใกล้เคียงกับกระเพาะอาหารสามารถจะตัดออกได้ แล้วต่อหลอดอาหารกับกระเพาะอาหารใหม่
2. ถ้าก้อนมะเร็งอยู่สูงขึ้นมาใช้วิธีฉายแสงเพื่อฆ่าเซลล์มะเร็ง ทำให้ก้อนเนื้อมะเร็งยุบตัวลงได้
3. การใช้ยามะเร็ง ยาได้ผลไม่ดี

การพยากรณ์โรค

อันตรายสูง เกือบ 100%

PEPTIC ULCER

แปลเป็นไทยว่า แผลในกระเพาะอาหาร แต่ความจริงหมายถึง แผลในบริเวณที่สัมผัสกับกรดของกระเพาะอาหาร ซึ่งรวมลำไส้เล็กส่วนต้นด้วย

ปรกติกระเพาะอาหารของคนเรา จะมีเมือกหุ้มอยู่ภายใน เมือกนี้สามารถป้องกันการกัดกร่อนของกรดได้ เมื่อใดก็ตาม ถ้าเมือกนี้ถูกทำลายไป กรดจะสามารถกัดเยื่อกระเพาะอาหาร ทำให้เกิด Peptic ulcer ได้

อาการ

1. มีอาการปวดท้องบริเวณยอดอก โดยมีความสัมพันธ์กับอาหาร ถ้าเป็นแผลที่กระเพาะอาหารแท้ ๆ ก็จะปวดก่อนอาหาร เมื่อรับประทานอาหารแล้ว อาการปวดจะทุเลาลง แต่ถ้าเป็นแผลที่ลำไส้เล็กส่วนต้น จะปวดประมาณ 1 ชั่วโมงหลังอาหาร

2. อาการปวดท้องนี้เกิดเป็นประจำ อาจจะเป็นเดือน หรือหลายปี ๆ ก็ได้

3. อาจพบอาการของโลหิตจาง เนื่องจากการเสียเลือดจากแผล อาจมีอุจจาระสีดำ เนื่องจากเลือดที่ถูกย่อย

การวินิจฉัยโรค

1. จากประวัติและอาการดังกล่าว

2. การฉายภาพรังสีกระเพาะอาหาร ต้องทำขณะท้องว่าง และได้กลืนสารทึบแสงแล้วจะพบแผลได้ เป็นรอยเว้าเข้าไปในเนื้อกระเพาะอาหาร

3. การส่องกล้อง จะสามารถมองเห็นแผลได้

โรคแทรกซ้อน

1. กระเพาะอาหารทะลุ ถ้าเป็นแผลนาน ๆ แล้วไม่ได้รับการรักษา หรือรักษาไม่ติดต่อกัน แผลจะกินลึกเข้าไปเรื่อย ๆ จนทะลุได้ จะให้มีการตกเลือดภายใน และเกิดเยื่อช่องท้องอักเสบ ถึงแก่กรรมได้

2. การตกเลือด ปรกติจะมีเลือดออกจากแผลอยู่แล้ว แต่ถ้าแผลกินลึกไปถูกเส้นเลือดเข้า จะมีเลือดออกอย่างมาก จะทำให้เป็นลม หน้ามืด ผิวหนังเย็นชื้น ๆ ช็อคได้

การรักษา

1. อาหารพยายามรับประทานให้ตรงเวลา หลีกเลี่ยง ชา กาแฟ และเหล้า

2. ยาลดกรด นิยมใช้ Aluminium hydroxide ร่วมกับ Magnesium hydroxide ยาประเภทนี้ สามารถจะรวมตัวกับกรดในกระเพาะอาหาร ทำให้กรดลดลง แต่ประชาชนทั่วไปมักรู้สึกในนามของยาเคลือบกระเพาะ

3. ยาระงับการหลั่งกรด เช่น Cimetidine สามารถจะทำให้กรดที่หลั่งออกมาลดลงได้ เป็นยาซึ่งใหม่กว่าข้อ 2

4. ยาอื่น ๆ ยังมียาอีกหลายชนิด ซึ่งรักษาแผลกระเพาะอาหารได้ รวมทั้งสมุนไพร ซึ่งเชื่อว่า เปปแตินอย แพทย์ชาวญี่ปุ่นได้นำไปสกัดได้ด้วยยา Plauinolol อ้างว่าได้ผลดีกว่ายาที่ใช้กันอยู่

ยาที่กล่าวมา จะต้องให้เป็นเวลานานไม่ต่ำกว่า 6 สัปดาห์ ถ้าเป็นอีก ก็ให้ยารักษาใหม่ได้

การป้องกัน

1. อาหาร การรับประทานอาหารเป็นเวลาจะช่วยไม่ให้เป็นแผลในกระเพาะอาหาร
2. อารมณ์ คนที่มีอารมณ์เครียด กังวล จะเป็นโรคนีได้ง่าย ป้องกันโดยพยายามทำ

ใจให้สบาย

3. หลีกเลี่ยง เหล้า ชา และกาแฟ เพราะจะระคายกระเพาะอาหาร ทำให้มีการหลั่งกรดออกมามาก

มะเร็งกระเพาะอาหาร

มะเร็งกระเพาะอาหารเป็นมะเร็งที่พบได้บ่อยในระบบทางเดินอาหาร พบมากในผู้ชายอายุเกิน 40 ปี ชาวญี่ปุ่นได้ชื่อว่าเป็นมะเร็งกระเพาะอาหารมากที่สุดในโลก

อาการ

ระยะเริ่มแรกไม่มีอาการ จะมีอาการเมื่อเป็นมากแล้ว มีอาการแน่นท้อง คลื่นไส้ หลังอาหารจะมีอาการแสบหน้าอก น้ำหนักลด บางรายสามารถคลำพบก้อนในท้องได้ บางรายมีอาการคล้ายแผลในกระเพาะอาหาร ซึ่งเมื่อกินยาลดกรด จะทำให้อาการดีขึ้นเช่นกัน

การวินิจฉัยโรค

จากประวัติและอาการต่าง ๆ ซึ่งก็ไม่ได้บ่งชี้ชัดเจนว่าเป็นโรคอะไร ถ้าสงสัย เราจะทำ

1. การถ่ายภาพรังสี โดยผู้ป่วยต้องกลืนสารทึบแสง จะเห็นลักษณะมะเร็งเป็นก้อน หรือเป็นแผลได้

2. การส่องกล้องดูกระเพาะอาหาร จะมองเห็นมะเร็งได้

3. การตัดชิ้นเนื้อ ทำให้ทราบถึงชนิดของเซลล์ที่เป็นมะเร็งได้

การรักษา

การผ่าตัดเป็นวิธีเดียวในการรักษา แพทย์จะตัดเนื้อกระเพาะออกจนเกือบหมด แล้วตัดต่อลำไส้ใหม่ มีเพียง 10% ที่จะรอดตาย (ติดตาม 5 ปี) เนื่องจากไปหาแพทย์ช้าไป

ไส้ตั้งอักเสบ

ในสัตว์กินหญ้า เช่น วัว ควาย ไส้ตั้งจะมีขนาดใหญ่ ในสัตว์พวกกินเนื้อ เช่น คน กากอาหารน้อยลง ไส้ตั้งไม่ต้องทำหน้าที่ จะมีขนาดเล็กลง

ต้นเหตุ

ต้นเหตุของไส้ตั้งอักเสบเกิดจากลำไส้อุดตัน เนื่องจากรูข้างในมีขนาดเล็ก ก่อนอุจจาระที่แข็งหน้อย พวกเมล็ดผลไม้ หรือสิ่งแปลกปลอมที่บังเอิญกินเข้าไป จะทำให้เกิดการอุดตัน ซึ่งจะตามมาด้วยการติดเชื้อ การอักเสบและบวม ยิ่งทำให้เกิดการอุดตันมากขึ้น ตัวไส้ตั้งจะขาดเลือด ทำให้เนื้อตาย เน่าและแตกได้

อายุ

เป็นได้ทุกอายุ แต่พบมากในช่วงอายุ 10-30 ปี ชายและหญิงเป็นได้พอ ๆ กัน

อาการ

อาการมักเริ่มขึ้นด้วยการปวดท้องรอบ ๆ สะดือ หรือปวดบริเวณยอดอก และมีอาเจียน 1-2 ครั้ง ในเวลา 2-12 ชั่วโมงต่อมา จะย้ายไปปวดที่ท้องน้อยด้านขวา ภาษาอังกฤษเรียกว่า Mc Burney point เวลาเดินหรือไอจะปวดมากขึ้น มีอาการท้องผูกและมีไข้เล็กน้อย

การวินิจฉัยโรค

จากประวัติและอาการดังกล่าว ก็พอจะบอกได้ว่าน่าจะเป็นไส้ตั้งอักเสบ เราไม่มีวิธีที่จะบอกได้ว่าเป็นโรคนี้อย่าง 100% การทดสอบที่ช่วยสนับสนุนคือ การตรวจพบเม็ดเลือดขาว ซึ่งจะเพิ่มขึ้น

การฉายภาพรังสี ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นไส้ตั้งอักเสบ แต่ช่วยให้แยกโรคอื่นออกไป เช่น นิ่วในท่อไต

โรคแทรกซ้อน

1. ไส้ตั้งแตก เกิดจากการรักษาไม่ทัน หรือตรวจวินิจฉัยไม่ได้ ไส้ตั้งมักไม่แตกก่อน 8 ชั่วโมง หลังจากมีอาการ
2. ไส้ตั้งเป็นฝี เกิดจากไม่ได้รับการรักษา ทำให้เป็นฝีที่ตัวไส้ตั้งและรอบ ๆ

การรักษา

ใช้การผ่าตัดเพียงอย่างเดียวโดยการตัดตัวไส้ตั้งออกเย็บปิดรูลำไส้ อัตราตายน้อยกว่า 1%

มะเร็งลำไส้ใหญ่

มะเร็งลำไส้ใหญ่เป็นปัญหาอย่างหนึ่ง แม้ว่าจะสามารถตรวจได้ไม่ยาก แต่มีในที่เร้นลับ และเนื่องจากโรคร้ายนี้มีขนาดใหญ่ ในระยะแรก เมื่อก่อนมะเร็งยังมีขนาดเล็กอยู่ จึงยังไม่มีอาการ จะมีอาการเมื่อก่อนมีขนาดใหญ่แล้ว ทำให้การรักษาไม่ทันท่วงที มีอัตราการตายสูง

สาเหตุ

ไม่ทราบสาเหตุแน่ชัด แต่เชื่อว่าการกินอาหารที่มีกากน้อย มีส่วนร่วมที่สำคัญ เนื่องจากจะทำให้สารพิษในอาหารสัมผัสกับผนังลำไส้ นานกว่าในคนที่กินอาหารที่มีกากมาก นอกจากนี้ โรคบางอย่างของลำไส้ใหญ่ ยังอาจจะเป็นมะเร็งได้เหมือนกัน

อาการ

1. ท้องผูกสลับกับท้องเดิน เมื่อก่อนมะเร็งมีขนาดใหญ่ขึ้น จะอุดตันทำให้กากอาหารผ่านไม่ได้เกิดอาการท้องผูก แต่เมื่อเวลาผ่านไปหลาย ๆ วันเข้า กากอาหารจะเกิดการย่อยสลายกลายเป็นของเหลว ๆ ไหลผ่านรูที่แคบ ทำให้เข้าใจผิดว่าท้องเดิน
2. อุจจาระเป็นเลือด ซึ่งอาจเข้าใจผิดว่าเป็นริดสีดวงทวาร
3. มีก้อน ในระยะท้ายอาจคลำพบก้อนในท้องได้
4. อาการทั่วไป เช่น อ่อนเพลียโดยไม่ทราบสาเหตุ น้ำหนักตัวลดลงมากโดยไม่

ทราบสาเหตุ เป็นต้น

การวินิจฉัยโรค

1. จากประวัติและอาการดังกล่าว
2. การตรวจร่างกาย
  - การคลำหน้าท้อง อาจพบก้อน
  - การใช้นิ้วมือตรวจทางทวารหนัก อาจพบก้อนเนื้อได้
3. การถ่ายภาพรังสี สามารถจะตรวจลำไส้ใหญ่ได้ โดยการสวนสารทึบแสงเข้าทางทวารหนัก แล้วถ่ายภาพรังสี จะสามารถมองเห็นก้อนมะเร็งได้
4. การส่องกล้องดูภายในลำไส้ จะสามารถมองเห็นก้อนมะเร็งได้เช่นเดียวกัน

การรักษา

ใช้การผ่าตัดเอาลำไส้ใหญ่ออก พร้อมทั้งเอาต่อมน้ำเหลืองข้างเคียงออกด้วย

ริดสีดวงทวาร

ริดสีดวงทวารคือ ตุ่มเนื้อที่ยื่นออกมา โดยที่ภายในเป็นเส้นเลือดขดกันอยู่ อาจจะยื่นออกมานอกทวารหนัก หรืออาจอยู่ภายในรูทวารหนัก ซึ่งจะมองไม่เห็นจากภายนอก

ริดสีดวงทวารเป็นโรคของคนโดยเฉพาะ เกิดจากการคั่งของเลือดในบริเวณทวารหนัก ซึ่งเป็นจากการเดินสองขา ในสัตว์ที่เดินสี่ขาจะไม่เป็นริดสีดวงทวาร

อาการ

มีเลือดออกเวลาถ่ายอุจจาระ เลือดมักจะออกเป็นหยด ๆ ไม่ผสมกับเนื้ออุจจาระ ถ้าเป็นนาน ๆ จะทำให้เกิดโลหิตจางได้

บางคนมีอาการปวดร่วมด้วย เนื่องจากมีก้อนลึ้มเลือดอุดตันภายในริดสีดวงทวาร หรือริดสีดวงออกมาแล้วคาอยู่เข้าไม่ได้ พวกนี้จะปวดมาก

การวินิจฉัยโรค

1. จากประวัติและอาการ
2. ใช้เครื่องมือสอดเข้าทางทวารหนัก จะสามารถมองเห็นหัวริดสีดวงได้

การรักษา

1. การรักษาสุขภาพ โดยพยายามไม่ให้ท้องผูก รับประทานอาหารที่มีกากมาก ๆ หลีกเลี่ยงการยืนนาน ๆ
2. ให้ยาหล่อลื่น เพื่อไม่ให้ก้อนอุจจาระครูดกับหัวริดสีดวง เช่น E.L.P.
3. ยาเหน็บ จะได้ผลชั่วคราว ทำให้ถ่ายอุจจาระได้สะดวกขึ้น
4. การฉีดยาเข้าหัวริดสีดวง ซึ่งจะทำให้หัวริดสีดวงขาดเลือดมาเลี้ยง แห้งหลุดไปตัวเอง
5. การใช้ยางรัด เราสามารถจะใช้ยางรัดเส้นเล็ก ๆ เข้าไปรัดที่โคนของหัวริดสีดวง ทำให้หัวริดสีดวงหลุดได้
6. การถ่างรูทวารหนัก นายแพทย์ชาวอังกฤษได้ทดลองวางยาสลบคนไข้ แล้วใช้นิ้วมือถ่างรูทวารหนักให้ขยายออก พบว่าได้ผลดี หัวริดสีดวงจะฝ่อไปตัวเอง
7. การผ่าตัด จะทำเมื่อวิธีต่าง ๆ ข้างต้นไม่ได้ผล โดยผ่าเอาก้อนเส้นเลือดออก แต่อาจมีโรคแทรกซ้อนคือก้อนอุจจาระไม่ได้

ตับอักเสบจากไวรัส เอ (HEPATITIS A)

ตับอักเสบจากไวรัส เอ เกิดจากไวรัสในกลุ่ม PICORNA VIRUS เป็น RNA VIRUS มีขนาด 27 nanometre พบได้ที่ตับ น้ำดี อุจจาระและเลือดก่อนมีอาการถึง 2 สัปดาห์ แต่เมื่อมีอาการแล้ว เชื้อจะลดลงอย่างรวดเร็วและหมดไปใน 3 สัปดาห์

การติดต่อ

ติดต่อทางปาก โดยการรับประทานอาหารและน้ำที่มีเชื้ออยู่ ไม่มีพาหะที่เรื้อรังแบบไวรัส บี ไวรัส เอ นี้มักทำให้เกิดโรคตับอักเสบ ระบาดในชุมชน

ระยะฟักตัว

15-50 วัน เฉลี่ย 30

อาการ

อาการเกิดขึ้นแบบเฉียบพลัน มีไข้ ปวดเมื่อย เบื่ออาหาร คลื่นไส้ ปวดท้อง เมื่อหายไข้แล้ว จะมีดีซ่าน ปัสสาวะสีเหลืองเข้ม

ความรุนแรงผันแปรตามอายุ เด็ก ๆ มักไม่มีอาการ ผู้ใหญ่จะมีอาการมากขึ้น แต่อัตราตายต่ำมาก

การวินิจฉัยโรค

1. จากประวัติและอาการ
2. การตรวจเลือด เพื่อดูภูมิต้านทานต่อไวรัส เอ
3. การตรวจการทำงานของตับ เราสามารถตรวจสอบสารเคมีหลายอย่างในเลือด ซึ่งถ้าตับมีความผิดปกติ จะทำให้สารเคมีเหล่านี้สูงขึ้นได้

การรักษา

1. การพักผ่อน ให้นอนพักประมาณ 3 เดือน การนอนพักจะทำให้ตับทำงานน้อยลง
2. อาหาร เลือกรับประทานได้ตามใจชอบ นอกจากอาหารที่ทำให้คลื่นไส้ อาเจียน ปรกติจะหลีกเลี่ยงอาหารประเภทไขมัน แนะนำพวกของหวาน ๆ
3. เหล้า ควรงดประมาณ 3 เดือน
4. งดยาบางอย่าง ซึ่งมีอันตรายต่อตับ เช่น ยาแก้ปวดพาราเซตามอล
5. วิตามิน ไม่มีความจำเป็นต้องรับประทาน
6. ยารักษาโดยเฉพาะไม่มี

ตับอักเสบ บี (HEPATITIS B)

เกิดจาก DNA VIRUS ขนาด 42 nanometre จัดอยู่ในพวก HEPADNA VIRUS

ประกอบด้วยแกนกลางซึ่งมี HBc Ag

ส่วนผิวมี HBs Ag

ระยะฟักตัว

45-160 วัน เฉลี่ย 2-3 เดือน

การติดต่อ

ติดโรคโดยการรับเลือด เข็มฉีดยา บาดแผลที่ผิวหนัง การร่วมเพศ โดยไม่ติดต่อทางอาหารและการหายใจ

อาการ

อาการจะค่อยๆ เป็น เบื่ออาหาร เป็นไข้ ปวดเมื่อยตามตัว คลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้อง ดีซ่าน บางคนอาจมีปวดข้อได้ แต่เราไม่สามารถใช้อาการแยกโรคจากไวรัส เอ ได้ บางรายไม่มีอาการ

การวินิจฉัยโรค

1. ประวัติและอาการ
2. การตรวจการทำงานของตับ จะพบสารเคมีบางอย่างเพิ่มสูงขึ้นได้
3. การตรวจเลือดหา Antigen และ Antibody ต่อไวรัส บี ที่นิยมตรวจคือ
  - HBs Ag เป็น Antigen ของส่วนผิวของไวรัส บ่งถึงว่ามีเชื้ออยู่ในร่างกาย อาจเป็นโรคอยู่หรือเป็นพาหะก็ได้
  - Anti HBs เป็น Antibody แสดงถึงว่าเคยมีการติดเชื้อไวรัส บี แล้ว และมีภูมิคุ้มกันต้านทานเรียบร้อยแล้ว
  - Anti HBc เป็น Antibody ต่อแกนกลางของไวรัส แสดงถึงว่าเคยติดเชื้อไวรัส บี แล้ว หรือกำลังเป็นอยู่

การรักษา

เหมือนไวรัส เอ

โรคแทรกซ้อน

มีโอกาสเป็นโรคตับแข็ง และมะเร็งตับมากขึ้น

การป้องกัน

1. การฉีดวัคซีน เราใช้วัคซีนที่ทำจากเลือดคนที่ เป็นพาหะ ฉีดเข้ากล้ามเนื้อละ เข็ม 2 เดือน แล้วอีกเข็มหนึ่งหลังจากเข็มที่สอง 5 เดือน ต่อมาเราสามารถจะบังคับให้ yeast สร้าง HBs Ag มาเป็นวัคซีนได้ ทำให้ปลอดภัยมากขึ้น และผลิตได้จำนวนมากขึ้น
2. การให้เลือด ต้องตรวจเลือดทุกขวดว่าไม่มีเชื้อไวรัส บี
3. ไม่สำส่อนทางเพศ ถ้าจำเป็นต้องใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง
4. เข็มฉีดยา ไม่ใช่เข็มฉีดยาร่วมกับผู้อื่น ข้อนี้หมายถึง พวกติดยาเสพติด ซึ่ง นิยมใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน โดยไม่ได้ทำลายเชื้อ ไม่ได้หมายถึงเข็มฉีดยาของโรงพยาบาลหรือ คลินิกซึ่งได้ผ่านการฆ่าเชื้อเรียบร้อยแล้ว

ตับอักเสบชนิดไม่ใช่เอไอไม่ใช่บี

(NON A, NON B HEPATITIS)

มีอาการของตับอักเสบจากไวรัส แต่ตรวจไม่พบหลักฐานการติดเชื้อของไวรัสเอ และไวรัสบี เชื่อว่าน่าจะเป็นไวรัสชนิดอื่น และเกิดจากไวรัสอย่างต่ำ 2 ชนิด

ติดต่อได้ทั้งจากการให้เลือด และไม่เกี่ยวกับการให้เลือด มีทั้งที่เกิดเป็นโรคระบาด และชนิดไม่ระบาด

ระยะฟักตัว

ที่เกิดจากการให้เลือด พบว่าอยู่ระหว่าง 2-26 สัปดาห์

อาการ

อาการคล้ายไวรัสบี กลายเป็นตับแข็ง ตับอักเสบเรื้อรังได้

การรักษา

เหมือนไวรัสเอและบี

การป้องกัน

ไม่มีวัคซีน

เมื่อเร็ว ๆ นี้มีผู้แยกเชื้อได้ ตั้งชื่อว่าไวรัสซี

ตับอ่อนอักเสบ (PANCREATITIS)

ตับอ่อนเป็นอวัยวะในช่องท้องส่วนบน ด้านซ้ายและค่อนข้างด้านหลัง มีรูปร่างเหมือนเส้นสุญช์ มีหน้าที่ในการผลิตน้ำย่อยต่างๆ หลายชนิด และยังทำหน้าที่สร้างอินซูลินด้วย

เมื่อมีการอักเสบ ตับอ่อนจะบวม น้ำย่อยต่างๆ จะออกทางท่อโดยปกติไม่ได้ ก็จะซึมออกรอบๆ มีการย่อยอวัยวะใกล้เคียง และตัวตับอ่อนเอง

สาเหตุ

ไม่ทราบแน่ชัด บางรายเกี่ยวข้องกับโรคของถุงน้ำดีและหาล้า บางรายเกิดจากยาบางอย่าง เช่นยาขับปัสสาวะ

ไม่พบว่า เกี่ยวข้องกับจุลชีพ

อาการ

ตับอ่อนอักเสบจัดเป็นโรคที่รุนแรงโรคหนึ่ง มีอาการปวดท้องอย่างมากที่ท้องส่วนบน มักจะร้าวไปด้านหลังด้วย เวลานอนหงายจะยิ่งปวดมากขึ้น ในทำนองและโน้มตัวไปข้างหน้าจะปวดน้อยลง

มักมีคลื่นไส้ อาเจียน เหงื่อแตก อ่อนเพลียมาก ใช้สูงประมาณ 39 องศาเซลเซียส บางรายมีดีซ่านร่วมด้วย

การวินิจฉัยโรค

1. จากประวัติและอาการต่างๆ ดังกล่าว
2. การตรวจน้ำย่อยในเลือด จะพบว่าระดับ amylase ขึ้นสูง
3. การตรวจเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ จะพบว่าตับอ่อนมีขนาดใหญ่ขึ้น

การรักษา

เรารักษาเพียงระดับประคองเท่านั้น ไม่มีการรักษาจำเพาะ

1. งดอาหารและน้ำทางปาก
2. ใส่อายางเข้ากระเพาะอาหาร เพื่อดูดน้ำย่อยออกตลอดเวลา
3. ให้ยาแก้ปวดที่แรงๆ เช่น morphine, demerol
4. ให้ยาคลายกล้ามเนื้อเรียบ เช่น atropine
5. ให้น้ำเกลือทางเส้นโลหิตดำ

การพยากรณ์โรค

อัตราการตายสูง และคนที่หายแล้วก็เป็นอีกได้บ่อยๆ